

Chatvragen webinar *Samen voor de Jeugd: Onderwijs en zorg in dialoog*

Welzijn en onderwijs 18 juni 2026

Vragen over het rapport Welzijn en onderwijs van de Onderwijsraad:

1. Hoe sluit dit rapport aan bij leerlingen met complexe problematiek (ook in de sociale context)/thuiszitters?

De Onderwijsraad kijkt in het rapport onderwijsbreed naar het welzijn van jongeren – in het primair tot en met wetenschappelijk onderwijs. De raad beseft dat welzijnsproblematiek zich in verschillende gedaantes en heftigheid voordoet en dat er leerlingen en studenten zijn met ernstige psychische gezondheidsproblemen. Noodzakelijke zorg voor deze jongeren is onderdeel van het zorgdomein en niet in eerste plaats de verantwoordelijkheid van het onderwijs. Het rapport richt zich dan ook niet op deze groep.

De Onderwijsraad beseft ook dat er een groep leerlingen en studenten is voor wie het bestaande onderwijssysteem niet optimaal werkt en die geen passende plek in het onderwijs vinden. De laatste jaren groeide bijvoorbeeld de groep leerlingen die vrijgesteld is van leerplicht. Dit gaat om kinderen die psychisch of lichamelijk niet in staat zijn naar school te gaan. Het rapport richt zich niet op de specifieke problematiek van deze groepen, maar belicht hoe de brede trend van afnemend welzijn onder jongeren een beroep doet op het onderwijs en wat het onderwijs kan betekenen voor het welzijn van jongeren.

2. Het rapport stelt dat de individueel-diagnostische blik problematisch is. Maar veel wet- en regelgeving (zoals passend onderwijs en zorgstructuren) is juist rondom individuele ondersteuningsbehoeften georganiseerd.. Hoe verhoudt dat tot elkaar? Wordt de opdracht hiermee helderder of juist diffuser?

In het rapport komt aan de orde dat de huidige benadering van welzijnsproblematiek in onderzoek en beleid zich uit vooral in bewoordingen afkomstig uit het discours van mentale gezondheid. Afnemend welzijn wordt daarmee geduid als een individueel mentaal gezondheidsprobleem en dat resulteert in een individuele en diagnostische benadering die zich kenmerkt door signalering, monitoring, preventie en interventie. Ook beschrijft het rapport dat de wetgeving rondom passend onderwijs de positie van de individueel-diagnostische aanpak versterkt. Met de komst van passend onderwijs zijn de zorg- en ondersteuningsstructuren van scholen versterkt en uitgebreid. Door de brede opvatting van de doelgroep (niet alleen leerlingen met een 'stoornis of handicap' maar alle leerlingen met een hulpvraag) zijn de insteek van passend onderwijs en de bijbehorende individuele zorg- en ondersteuningsaanpak voor veel meer leerlingen leidend geworden. Dit resulteerde in een groeiend zorgaanbod en toegenomen zorgvraag.

3. Kan natuur ook een onderwijsseigen kracht zijn? Buitenles, schooltuinen etc. Als plek waar leerlingen samen zijn, ontdekken, zorgen, de wereld in gaan en je daartoe verhouden, en betekenis ervaren?

Dat kan zeker een onderwijsseigen kracht zijn. Het rapport benadrukt dat onderwijs leerlingen volop gelegenheid biedt de aandacht op zaken buiten zichzelf te richten, in plaats van dat die aandacht voortdurend naar binnen gaat. Ook benadrukt de Onderwijsraad dat een groene omgeving met bijvoorbeeld een moestuin, planten, bomen, speel- of sportruimte en zitjes belangrijk is.

4. Hoe zien jullie de relatie tussen aanscherping beleid, schoolaanwezigheid, mentaal gezond onderwijs en een veilig pedagogische basis. Zijn het meer kanten van eenzelfde medaille?

De Onderwijsraad benadrukt in het rapport dat onderwijs ook aan de basis kan staan van welzijn. Denk aan onderwijs waarin leerlingen en studenten gezien, uitgedaagd en bevestigd worden en succeservaringen opdoen en waarin structuur, ontmoetingen en collectiviteit sterke punten zijn. Door welzijnsproblemen van jongeren enkel als individueel mentaal gezondheidsprobleem te benaderen, krijgen onderwijs-eigen bijdragen op basis van pedagogische en onderwijskundige inzichten te weinig ruimte. Juist hier ligt de expertise van docenten. Zij zijn niet opgeleid in het bieden van individueel-diagnostische zorg, maar in pedagogische, didactische en onderwijskundige logica en handelingswijzen. De school heeft daarmee de expertise in huis om in klassen en groepen het welzijn van leerlingen een stevige basis te bieden. Voor die expertise, aanpak én het belang ervan is nu te weinig oog. De school is de plek waar jongeren gewoon leerling of student kunnen zijn. Het is belangrijk dat er voldoende ruimte is voor de pedagogische, didactische, onderwijskundige inzichten en aanpakken vanuit het onderwijs zélf, en dat de betekenis daarvan voor het welzijn van leerlingen en studenten wordt erkend en benut.

5. Het rapport focust naar mijn idee sterk op welzijn in relatie met prestatiedruk en (sociale) verwachtingen. Wij zien dat de thuissituatie een grote rol speelt bij het welbevinden van onze leerlingen. Wanneer er thuis veel stress is, door bijvoorbeeld armoede en financiële problemen, of andere problemen bij ouders, dat dat ook de school binnenkomt. Hoe zien jullie daar de rol van scholen?

In het rapport komt ook aan de orde dat welzijnsproblemen van leerlingen en studenten regelmatig verbonden zijn met problemen in de thuissituatie. Armoede, echtscheiding van ouders, werkloosheid, ziekte of stress in het gezin zijn belangrijke factoren in het (verminderde) welzijn van jongeren. De grens tussen wat thuishoort in de privésfeer, in het sociaal domein (bijvoorbeeld bij de gemeente) en in de school, is diffuus. Jongeren brengen veel tijd op school door en kunnen daar goed met elkaar vergeleken worden. Dat maakt school een logische plek om te signaleren en interventies te plegen. Op school is het bovendien vaak makkelijk contact te maken met jongeren. Er werken professionals die dikwijls al een vertrouwensband hebben met de leerling of student. Daardoor is de school snel in beeld als plek waar ondersteuning en zorg ook deels vorm kunnen krijgen. Veel welzijnsproblemen hebben daarnaast een directe uitwerking op het onderwijs, zoals schoolverzuim en concentratieproblemen, en zijn sterk

verweven met zorg- en sociale problematiek (zoals armoede en stress). Dit maakt dat de school een plek biedt om zulke welzijnsproblemen integraal te benaderen.

Dit zet echter ook druk op het onderwijs. Niet alleen doordat ondersteunings- of zorgketens een beroep doen op de tijd van leraren, maar ook doordat hen gevraagd wordt met een individueel-diagnostische blik naar hun leerlingen te kijken. Die blik kan schuren met de pedagogische blik van leraren, die meer gericht is op het functioneren van leerlingen in de context van de klas. Scholen ervaren in toenemende mate dat zij verantwoordelijk worden gehouden voor het individueel welbevinden van hun leerlingen en studenten, wat een grote druk op de school legt. Schoolleiders die overwegen het onderwijs te verlaten, geven aan vaker sterke werkstress te hebben, mede omdat ze verantwoordelijk worden gehouden voor het sociaal en emotioneel welbevinden van hun leerlingen.

6. Leerkrachten zijn zo druk om het lesprogramma dagelijks af te draaien, hoe maak je nog tijd voor individuele aandacht?

De Onderwijsraad geeft in het rapport aan dat de betekenis van onderwijs voor welzijn (ook) zit in het onderwijs als collectief proces. Wanneer groepen leerlingen samen leren, werken, spelen, sporten, spreken, vieren, creatief bezig zijn, kunnen ze collectiviteit en 'sociaal zijn' ervaren en beleven. Dit vraagt een benadering van onderwijs als ontmoetingsplek en als gids voor het overdragen van een breder samenlevingsidee.

7. Als welzijn niet goed zit is een natuurlijke menselijke beweging vaak terugtrekking. Zeker als de omgeving niet meer veilig voelt. Een leerling valt dan helaas vaak uit, komt thuis te zitten of een school geeft aan niet meer te kunnen bieden wat de leerling nodig heeft. Zegt het rapport dan dat juist verbinding houden en de leerling in de groep of school te houden een opdracht is van de school? Dat zou aangeven dat school moet zorgen voor een leeromgeving die gericht is op 'elke leerling hoort erbij'?

De Onderwijsraad heeft zich in het rapport niet gebogen over de 'thuiszittersproblematiek' en wat dat vraagt van de school, maar belicht hoe de brede trend van afnemend welzijn onder jongeren een beroep doet op het onderwijs en wat het onderwijs kan betekenen voor het welzijn van jongeren.

Vragen over het praktijkvoorbeeld po: De Bonte Boomhut

1. Hoe zien de ontspannende activiteiten er precies uit?

Ontspannende activiteiten vinden plaats tussen lessen door, zoals een ademhalingsoefening of extra beweegmomenten. In het expliciete aanbod tijdens BSO tijd wisselt dit per thema en dag. We hebben een begeleider die yoga docente is, een begeleider die muziektherapeut is. Daar worden dus activiteiten om georganiseerd. Maar we gaan ook veel naar buiten, doen creatieve activiteiten en koken/bakken af en toe.

We willen dit steeds meer gaan uitbreiden naar onder andere drama, techniek en diverse sporten.

2. Kunnen jullie dit in tijd uitleggen? Hoe ziet je rooster eruit?

Op dit moment zitten de ontspanningstijd blokken nog aan het begin en aan het einde van de dag. Dit was tot nu toe niet anders te regelen; dus van 9.00 tot 10.00 uur en van 15.00 tot 17.00 uur (met mogelijkheid tot 18.00 uur).

Vanaf komend schooljaar hebben we de kind aantallen om het te gaan doen zoals oorspronkelijk bedacht:

	07.30	08.30	09.00	09.30	10.00	10.30	11.00	11.30	12.00	12.30	13.00	13.30	14.00	14.30	15.00	15.30	16.00	16.30	17.00	18.00
Unit 1	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel
Unit 2	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel
Unit 3	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel	Geel

Geel is ontspanningstijd (BSO) en groen is onderwijstijd. Dit is het rooster op de lange dagen tot 17.00 uur. Op woensdag en vrijdag hebben we kortere dagen met alleen onderwijstijd.

Door het rooster op deze manier vorm te geven kunnen de BSO medewerkers van 10.00 tot 17.00 of 18.00 uur komen werken in plaats van alleen een voorschoolse en een middag.

3. Hoe ziet u de implementatie van dit concept in sociaaleconomisch kwetsbare wijken met een grote culturele diversiteit? Op welke wijze wordt rekening gehouden met taalbarrières, verschillen in opvoedingsstijlen, uiteenlopende culturele normen en mogelijke terughoudendheid ten opzichte van hulpverlening? Welke concrete strategieën worden ingezet om duurzame betrokkenheid van jongeren, ouders en lokale gemeenschappen te realiseren?

De Bonte Boomhut is bij uitstek geschikt voor implementatie in sociaaleconomisch kwetsbare wijken met een grote culturele diversiteit. Ons concept sluit nauw aan bij de behoeften die juist in deze context spelen. In Nederland zien we steeds vaker initiatieven zoals verlengde schooldagen, gericht op kinderen die thuis minder ondersteuning ervaren, te maken hebben met onrustige thuissituaties of beperkte financiële middelen. De Bonte Boomhut gaat hierin een stap verder.

De kracht van ons concept ligt in de integrale aanpak: we werken met één team, vanuit één gezamenlijke visie, waarbij onderwijs, opvang en welzijn met elkaar verbonden zijn. Dit zorgt voor een rijk en samenhangend aanbod én biedt kinderen een veilige, stabiele omgeving waarin zij

zich optimaal kunnen ontwikkelen. Juist deze continuïteit en eenduidigheid zijn van grote waarde voor kinderen die opgroeien in een kwetsbare context.

Met betrekking tot taalbarrières biedt onze werkwijze duidelijke voordelen. Door het geïntegreerd werken en het thematisch aanbod dat gedurende de hele dag terugkomt, ontstaat een zeer taalrijke leeromgeving. Kinderen worden continu ondergedompeld in taal, wat de taalontwikkeling op een natuurlijke en effectieve manier stimuleert – ook voor kinderen die de Nederlandse taal nog niet volledig beheersen.

Daarnaast hebben we expliciet aandacht voor culturele diversiteit en verschillen in opvoedingsstijlen. We leren kinderen om met compassie naar elkaar te kijken en respect te hebben voor ieders achtergrond, geloof en overtuiging. Vanuit onze burgerschapsopdracht bieden we een rijk cultureel aanbod, waarin ruimte is voor verschillende perspectieven en waarin kinderen leren functioneren in een diverse samenleving.

We zijn ons ervan bewust dat er bij ouders soms terughoudendheid kan zijn ten opzichte van onderwijs en hulpverlening. Daarom zetten wij sterk in op het opbouwen van vertrouwen en het actief betrekken van ouders. We communiceren vanuit verbindende communicatie, waarbij we luisteren zonder oordeel en uitgaan van wederzijds begrip. Tegelijkertijd gaan we het moeilijke gesprek niet uit de weg. We spreken ouders aan wanneer dat nodig is en hopen hen daarmee te ondersteunen en te stimuleren om – soms ook moeilijke – keuzes te maken in het belang van hun kind.

Daarnaast nemen we ouders actief mee in wat we doen, maken we onze werkwijze inzichtelijk en stimuleren we betrokkenheid door middel van laagdrempelige activiteiten en ouderavonden. Hierdoor ontstaat een gelijkwaardig partnerschap, waarin ouders zich gezien, gehoord en serieus genomen voelen. Door in te zetten op relatie, vertrouwen en wederzijds begrip, bouwen we aan een sterke gemeenschap rondom het kind.

Kortom, De Bonte Boomhut biedt juist in sociaaleconomisch kwetsbare en cultureel diverse wijken een krachtig antwoord: een samenhangende, inclusieve en rijke leeromgeving waarin kinderen, ouders en professionals gezamenlijk werken aan ontwikkeling, kansen en verbinding.